

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-324-6-19>

УДК 658.011

Роман ШАРАВАРА

Відокремлений структурний підрозділ Полтавський інститут економіки і права
ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

<https://orcid.org/0000-0001-8386-4549>
e-mail: roman125125.78@gmail.com

Жанна КОНОНЕНКО

Полтавський університет економіки і торгівлі

<https://orcid.org/0000-0003-0074-8249>
e-mail: konon_ukr@ukr.net

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ЕТАПИ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ДІАГНОСТИКИ

Моделювання діагностики фінансового потенціалу підприємства є важливим інструментом для підвищення ефективності управління фінансами підприємства та забезпечення його стійкості і конкурентоспроможності на ринку. Цей процес допомагає визначити сильні та слабкі сторони фінансового стану підприємства та розробити стратегії для подолання фінансових викликів і досягнення успіху. Враховуючи такі особливості, моделювання діагностики фінансового потенціалу підприємства можна пояснити, як процес аналізу і оцінки фінансової стійкості та можливостей підприємства на основі різних методів та моделей, що дозволяють спрогнозувати та оцінити його фінансову рентабельність, ліквідність, платоспроможність та загальний фінансовий стан. Моделювання діагностики фінансового потенціалу підприємства є важливим інструментом для прийняття управлінських рішень, забезпечення стійкості підприємства на ринку та забезпечення його розвитку.

Ключові слова: моделювання, діагностика підприємства, фінансовий потенціал, інструменти моделювання, ефективність діяльності.

Roman SHARAVARA

Poltava Institute of Economics and Law of «Open International University of Human Development «Ukraine»

Zhanna KONONENKO

Poltava University of Economics and Trade

FINANCIAL POTENTIAL OF THE ENTERPRISE: STAGES OF MODELING AND DIAGNOSTIC

Modelling diagnostics of the financial potential of the enterprise is an important tool for improving the efficiency of the enterprise's financial management and ensuring its stability and competitiveness in the market. This process helps identify the financial strengths and weaknesses of the business and develop strategies to overcome financial challenges and achieve success. Taking into account such features, the modelling of diagnostics of the financial potential of the enterprise can be explained as a process of analysis and assessment of the financial stability and capabilities of the enterprise based on various methods and models that allow forecasting and assessment of its financial profitability, liquidity, solvency and general financial condition. Modelling diagnostics of the financial potential of the enterprise is an important tool for making management decisions, ensuring the stability of the enterprise on the market and ensuring its development.

The sequence of assessing the security and efficiency of using financial potential based on such a set of indicators can be presented as an algorithm that forms an idea of the stages of managing this process. The use of defined methods, methods and indicators of analysis to achieve the set specific goals of studying the diagnosis of the financial potential of the enterprise as a whole constitutes the methodology and methodology of its financial diagnosis.

The classification of types of diagnosis of the financial potential of the enterprise is based on the peculiarities of conducting an analytical assessment of the activities of economic entities. It is based on the assessment of financial potential based on standard methods and models, such as balance sheet analysis, profit and loss statements, calculation of various ratios, application of methods of using modern financial instruments and technologies, such as financial models, artificial intelligence, big data analytics. The modelling mechanism for diagnosing the financial potential of the enterprise, focused on general management functions in the modern business environment, such as planning, control, decision-making and evaluation of results, becomes more effective and adaptive to the requirements and needs of the enterprise, subject to consistency and complementarity.

Keywords: modelling, enterprise diagnostics, financial potential, modelling tools, activity efficiency.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Проблемні питання ефективності управління підприємством займають актуальну позицію на сучасному етапі наукових досліджень. Моделювання фінансової діагностики підприємства допомагає оцінити ефективність процесів, що відбуваються на рівні управління його фінансовими складовими. Можливість ефективного здійснення управління підприємством залежить від доступності до необхідної інформації про поточну ситуацію і грамотну побудову його функціональних механізмів, спрямованих на досягнення довгострокових цілей. Фінансова діагностика виступає важливим етапом у дослідженні, аналізі та прогнозуванні та забезпечує розуміння впливу факторів, від стану яких залежить результат роботи підприємства. Використання моделювання фінансової діагностики покликано на спрощення та глибшого розуміння способів досягнення визначених цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питанням фінансової діагностики на підприємстві присвячені ряд наукових праць багатьох українських вчених, насамперед Блащак Б.Я., Костенюк Ю.Б., Куліша Г.П., Чепка В.В., Купири М.І., Колтуновича О.В., Сокола Х.Я. Результатами досліджень та напрацювань Левченко Н.М. Партина Г.О., Задерецької Р.І., Граціяна О.В., Савчука Я.О. є опис створення концептуальних моделей фінансової діагностики підприємства, що визначають організацію основних компонентів та взаємозв'язків між ними, зазначення орієнтирів формування механізмів регулювання напрямів діяльності підприємств за результатами моделювання. Але враховуючи сучасні динамічні рухи в діяльності підприємств є потреба глибини у вивченні питань даного напрямку. Теоретична база, прикладні розробки та напрацювання з питань змісту механізму фінансової діагностики підприємства, його способів реалізації та функціональності є досить актуальною і перебуває під постійною увагою науковців і практиків.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Незважаючи на значну кількість досліджень та публікацій у пошуку відповідей на питання ефективного та раціонального управління підприємством, використовуючи наукові розробки та практичні напрацювання і досвід у сфері моделювання діяльності підприємства, фінансова сфера, її потенціал потребують постійного контролю і удосконалення. Це вимагає від теоретиків і практиків обґрунтованих дій і рішень у цьому напрямку.

Формулювання цілей статті

Метою статті є аналіз існуючих підходів щодо проведення оцінки діяльності підприємства через призму визначення основних етапів моделювання фінансової діагностики, формуванні механізму впровадження та способів його проведення задля досягнення обґрунтованого прийняття рішень в управлінському процесі.

Виклад основного матеріалу

Управління фінансами орієнтовано на досягнення стратегічних цілей, а також на поточні завдання, тому потребує комплексного вирішення проблем моніторингу, аналізу, контролю, планування та аудиту фінансової діяльності. Відповідно за цих умов фінансова діагностика, що має орієнтований цільовий характер, націлена на формування інформаційної системи на підтримки прийняття рішень в управлінні, та базується на комплексному, узагальненому та системному дослідженні головних і допоміжних видів діяльності підприємства. Моделювання складових фінансового потенціалу створює основу для фінансово-господарської діяльності шляхом зниження ризиків та збільшення прибутку, що створює ефективний механізм перетворення ресурсів у прибутковий результат за рахунок зростання. Перш за все, важливо використовувати набір показників, які використовують для оцінки фінансового потенціалу підприємства.

На кожному підприємстві з численними показниками керівництво вибирає певні ключові, репрезентативні, комплексні показники для детального планування, обліку, аналізу та контролю. Можливо отримати взаємозв'язки між цими показниками та їхнім впливом на інші аспекти діяльності [1]. Іншими словами, індикатори – це основні показники, які встановлюють напрямок та відображають тенденції змін у фінансовому потенціалі підприємства та їх вплив на господарську продуктивність та фінансовий стан підприємства. Аналіз доступних літературних джерел та результати проведених досліджень свідчать, що з урахуванням методів та прийомів діагностики фінансового потенціалу підприємства, показники діагностики фінансового потенціалу підприємства раціонально об'єднати в групи за значенням. Здійснення фінансової діагностики може мати ряд поступових та взаємозалежних етапів (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи оцінювання фінансового потенціалу підприємства

Етапи оцінювання	Зміст етапу	Групи показників (індикатори)
1	2	3
1. Збір фінансової інформації	Проведення роботи по збору і групуванню фінансової звітності та інших даних щодо фінансового стану підприємства	Фінансової результативності Продуктивності
2. Означення ключових показників	Вибір основних показників для оцінки фінансового потенціалу, такі як ліквідність, рентабельність, платоспроможність	Інвестиційної привабливості Платоспроможності
3. Розробка моделі оцінки	Розробка математико-аналітичної моделі для обчислення фінансового потенціалу на основі вибраних показників.	Ліквідності Рентабельності Платоспроможності
4. Врахування взаємозв'язків між показниками	Аналіз і виявлення взаємозв'язків між обраними показниками та їх вплив на загальний фінансовий стан підприємства. Аналіз кореляції між показниками, вивчення резервів та фінансової безпеки	Резервного забезпечення Фінансової безпеки

1	2	3
5. Оцінка результатів та знаходження слабких місць	Отримання результатів, підведення підсумків та визначення дій по зменшенню впливу слабких сторін на фінансовий потенціал, що потребує уваги. Аналіз можливостей кредитного залучення, виявлення загрози банкрутства	Кредитного залучення Загрози банкрутства
6. Розробка стратегій покращення фінансового потенціалу	Вибір обгрунтованої стратегії, спрямованої на підвищення фінансового потенціалу підприємства. Розробка плану по зменшенню витрат, вдосконалення управління запасами	Резервного забезпечення Фінансової безпеки Інноваційності
7. Моніторинг та коригування стратегій	Систематичний контроль за змінами у фінансовому стані підприємства та коригування стратегії для досягнення поставлених фінансових цілей	Фінансової результативності Рентабельності

Джерело: [сформовано авторами]

Послідовність оцінювання забезпеченості та ефективності задіяння фінансових можливостей за такої сукупності показників можна описати схематично, формуючи алгоритм, що ілюструє етапи управління даним процесом. Використання визначених методів, прийомів і індикаторів аналізу для досягнення поставлених конкретних цілей вивчення діагностики фінансового потенціалу підприємства в узагальненому підході являє собою методику його фінансової діагностики [2]. Основні кроки у моделюванні діагностики фінансового потенціалу підприємства можна сформулювати у таку модель (рис. 1).

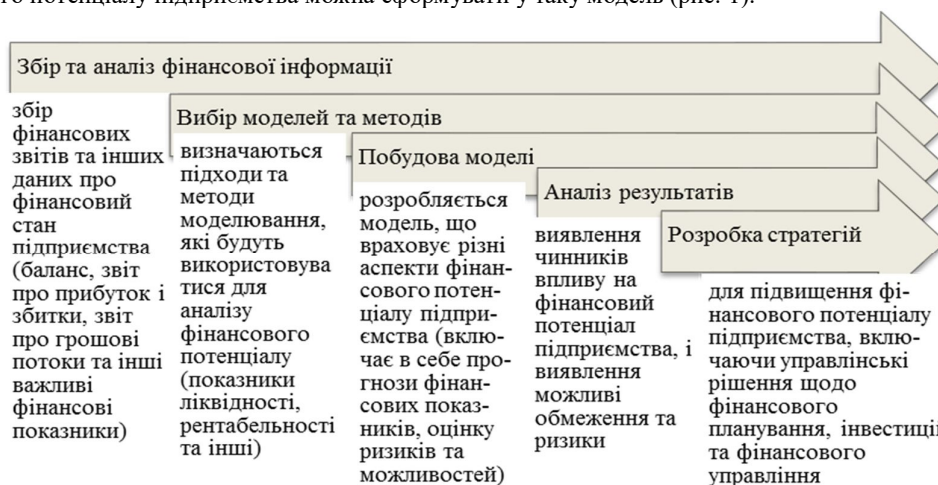

Рис. 1. Етапи організації моделювання діагностики фінансового потенціалу підприємства

Джерело: [сформовано авторами]

Після впровадження стратегій залишається необхідність систематично моніторити фінансовий стан підприємства та коригувати стратегії, якщо це необхідно, для досягнення поставлених фінансових цілей.

Зазначимо, види діагностики в процесі управління можуть використовуватись саме для діагностики фінансового потенціалу підприємства і різняться за критеріями, такими як методологія, об'єкти аналізу, цілі та інші [3, 4]. Наведена класифікація може стати орієнтиром для визначення напрямку діагностики фінансового потенціалу підприємства в залежності від конкретних потреб та завдань дослідження (рис. 2).

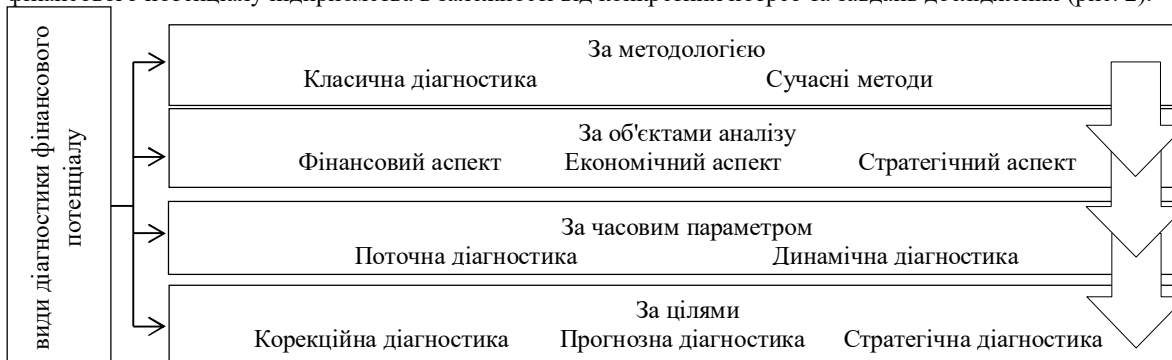

Рис. 2. Класифікація видів діагностики фінансового потенціалу підприємства

Джерело: [сформовано авторами]

Класифікація видів діагностики фінансового потенціалу підприємства ґрунтується на особливостях проведення аналітичної оцінки діяльності суб'єктів господарювання. В її основі лежить оцінка фінансового потенціалу на основі стандартних методів та моделей, таких як аналіз балансу, звіт про прибуток і збитки, розрахунок різних коефіцієнтів, застосування методів використання сучасних фінансових інструментів та

технологій, таких як фінансові моделі, штучний інтелект, аналітика великих даних. За об'єктами аналізу діагностика фінансового потенціалу підприємства враховує особливості оцінки фінансових показників, таких як ліквідність, рентабельність, оборотність капіталу, також економічних чинників, таких як ринкова кон'юнктура, торговельна політика, конкуренція на ринку та оцінку стратегічних напрямків розвитку, інноваційних можливостей і конкурентних переваг. Важливим є визначення проблемних та слабких сторінок для подальшого коригування фінансової стратегії, проведення аналізу фінансового потенціалу для прогнозу майбутніх тенденцій та ризиків, визначення можливостей для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Наступним етапом в управлінні фінансовим потенціалом підприємства є обрання методів, показників та способів, за якими можна зробити узагальнення і підвести підсумки щодо успішності та якості управління ними. На основі методів оцінки використання фінансового потенціалу підприємства лежить аналіз результатів його діяльності в окремих напрямках, з урахуванням факторів впливу та виявлення можливостей для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. За рівнем узагальнення показників виокремлено методи оцінювання за допомогою системи показників. Створення системи показників спрямоване на розгляд їх значущості в ізоляції одне від одного, щоб оцінити результати роботи підприємства в різних сегментах діяльності.

В управлінні фінансовим потенціалом підприємства значне місце має діагностика фінансового потенціалу, що враховує систематичну й глибоку оцінку з використанням різних підходів, етапів, методів та прийомів аналізу [5, 6]. Механізм моделювання діагностики фінансового потенціалу підприємства, орієнтований на загальні функції управління в сучасному підприємницькому середовищі, таких як планування, контроль, прийняття рішень і оцінка результатів, стає більш ефективним та адаптивним до вимог та потреб підприємства за умови послідовності та взаємодоповнюваності (рис. 3).

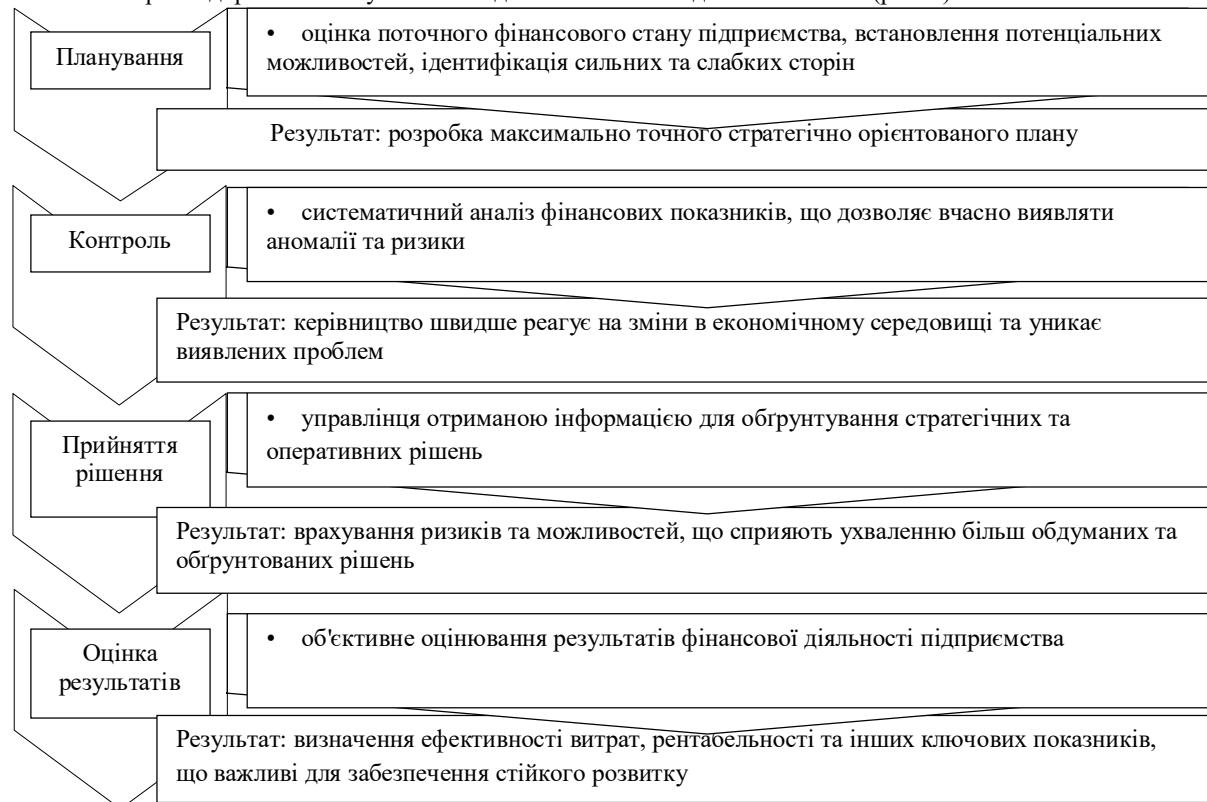

Рис. 3. Етапи моделювання механізму діагностики фінансового потенціалу підприємства

Джерело: [сформовано авторами]

Моделювання механізму діагностики фінансового потенціалу підприємства допоможе трансформувати загальні функції управління, створивши їх більш адаптивними, інформативними та спрямованими на досягнення стратегічних цілей підприємства [7]. Підходи до системності та цілісності процесів у сучасному управлінні дозволяють підприємствам ефективніше використовувати ресурси та уникали фінансових ризиків.

Моделювання фінансової діагностики підприємства насамперед орієнтується на врахування специфіки сучасного суб'єкта господарювання, покликана забезпечити його стійкий розвиток у довгостроковому періоді за рахунок впровадження у діяльність наступних характеристик. Означення ядра фінансової діагностики, механізму її функціонування та функціональні елементи її реалізації [4, 8]. Ці

складові, взаємодіючи та доповнюючи один одного, забезпечують ефективну управлінську дійсність, що спрямована на досягнення мети підприємства та основної цілі максимізації фінансової забезпеченості підприємства. Глибоке розуміння системи впливу факторів на забезпечення принципів діяльності щодо конкурентної позиції, фінансового менеджменту та політика в інших сферах основної діяльності. Постійний моніторинг, контроль на нагляд за здійсненням фінансових, виробничих та господарських операцій, виявлення ризикових місць, оцінка результатів діяльності підприємства, побудова висновків про рівень фінансової дисципліни та ряд інших складових, дотримання їх у процесі діагностики дозволить утримати якість управління фінансовою діяльністю підприємства та продовжити його існування.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, нами відзначена важливість систематичного моніторингу фінансового стану підприємства та коригування стратегій після їх впровадження. Такі дії орієнтують на постійну потребу в аналізі та оновленні стратегічних напрямків для досягнення фінансових цілей. Зазначена класифікація видів діагностики фінансового потенціалу підприємства може служити орієнтиром для визначення напрямків діагностики, враховуючи конкретні потреби підприємства. Використання різних методів, прийомів та індикаторів для аналізу фінансового потенціалу підприємства створює методологію та методіку його фінансової діагностики. Це підкреслює потребу в комплексному підході до діагностики. Оцінка рівня використання фінансового потенціалу через систему показників є ключовим методом оцінки результативності та ефективності діяльності підприємства.

Використання моделювання для діагностики фінансового потенціалу підприємства розглядається як засіб покращення загальних функцій управління. Воно дозволяє створити більш адаптивні, інформативні та спрямовані на досягнення стратегічних цілей підприємства методи. Діагностика фінансового потенціалу повинна включати аналіз для прогнозування майбутніх тенденцій та ризиків, що дає можливість визначення проблем, слабких сторінок та шляхів коригування фінансової стратегії. Моделювання фінансової діагностики підприємства орієнтоване на забезпечення стійкого розвитку в довгостроковому періоді через врахування сучасних вимог та характеристик.

Тож, загальна оцінка полягає в тому, що фінансова діагностика має визначну роль в вдосконаленні управління фінансовим потенціалом підприємства та вдосконаленні його діяльності для досягнення стратегічних цілей.

Література

1. Блащак Б.Я. Фінансовий потенціал у структурі потенціалу підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління. Том 30 (69). № 3, 2019, С. 74-78.
2. Кононенко Ж., Грибовська Ю., Карнаухова Г. Інформаційно-аналітичне забезпечення в системі управління підприємством. *Економіка та суспільство*. № 47, 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-74>
3. Костенюк Ю.Б. Моделювання потенціалу підприємства для розробки стратегій управління. *Статистика України*. № 4, 2019. URL: <https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1326/1/document.pdf>
4. Куліш Г.П., Чепка В.В. Фінансовий потенціал підприємства та його роль в умовах нестабільності економіки. *Статистика України*. № 1, 2017. С. 29-35.
5. Купира М.І., Колтунович О.В., Сокол Х.Я. Фінансовий потенціал підприємства: формування та детермінанти нарощення. *Економічний форум*. № 1, 2021. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/186/174
6. Левченко Н.М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. *Інвестиції: практика та досвід*. № 2, 2012. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2012/32.pdf
7. Партин Г.О., Задерецька Р.І., Граціян О.В. Формування фінансового потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. № 1, 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4754>
8. Савчук Я.О. Моделювання фінансової діагностики підприємства. *Інфраструктура ринку*. Випуск 3. 2017. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/3_2017_ukr/20.pdf

References

1. Blashchak B.Ia. Finansovyi potentsial u strukturi potentsialu pidpriemstva. Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: Ekonomika i upravlinnia. Tom 30 (69). № 3, 2019, S. 74-78.
2. Kononenko Zh., Hrybovska Yu., Karnaukhova H. Informatsiino-analitychne zabezpechennia v systemi upravlinnia pidpriemstvom. Ekonomika ta suspilstvo. № 47, 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-74>.
3. Kosteniuk Yu.B. Modeliuvannia potentsialu pidpriemstva dlia rozrobky stratehii upravlinnia. Statystyka Ukrainy. № 4, 2019. URL: <https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1326/1/document.pdf>
4. Kulish H.P., Chepka V.V. Finansovyi potentsial pidpriemstva ta yoho rol v umovakh nestabilnosti ekonomiky. Statystyka Ukrainy. № 1, 2017. S. 29-35.
5. Kupyra M.I., Koltunovych O.V., Sokol Kh.Ia. Finansovyi potentsial pidpriemstva: formuvannia ta determinanty naroshchennia. Ekonomichnyi forum. № 1, 2021. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/186/174
6. Levchenko N.M. Finansovyi potentsial pidpriemstva: sutnist ta pidkhody do diahnostryky. Investytzii: praktyka ta dosvid. № 2, 2012. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2012/32.pdf
7. Partyn H.O., Zaderetska R.I., Hratsian O.V. Formuvannia finansovoho potentsialu pidpriemstva. Efektyvna ekonomika. № 1, 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4754>
8. Savchuk Ya.O. Modeliuvannia finansovoi diahnostryky pidpriemstva. Infrastruktura rynku. Vypusk 3. 2017. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/3_2017_ukr/20.pdf